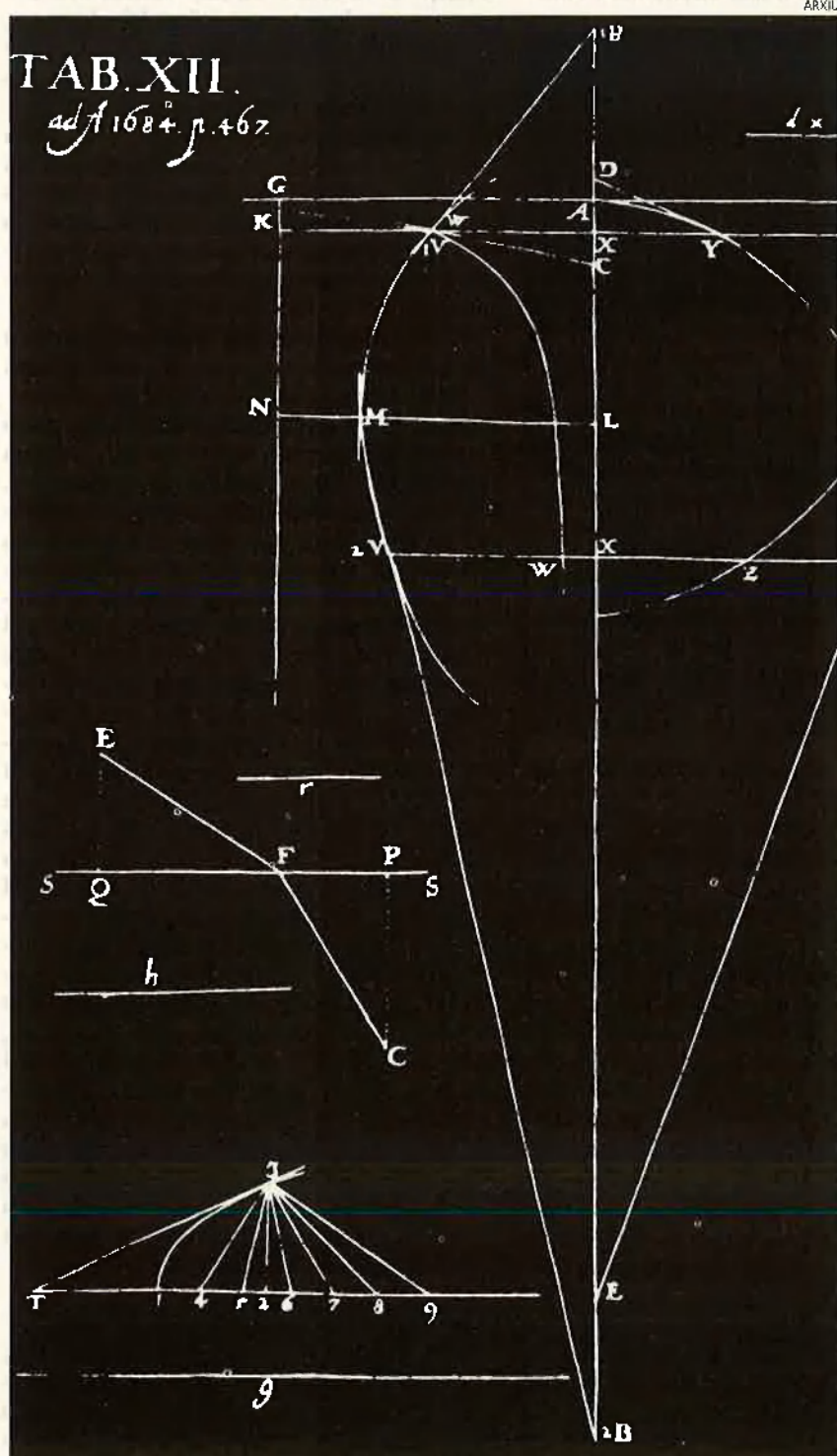


Lletres de canvi

Alguns acrònims d'institucions científiques són enginyosos i alguns altres es presten a bromes. D'una altra banda, els ordinadors permeten, amb pocs signes, de donar molta informació personal a través del correu electrònic.



Massa sovint encara els homes de ciència han de suportar tota mena de bromes sobre la quadratura del seu cap, l'especialitzat avorritment integral que envolta la seva tasca investigadora i la manca de sentit de l'humor que traginen. Com sempre, els tòpics parteixen d'una certa realitat objectiva, però tendeixen inexorablement a la hipèrbol·le. Un breu recorregut per les sigles que identifiquen moltes iniciatives científiques i tecnològiques ens permet de subvertir el tòpic. Els acrònims són una de les aportacions fonamentals que ha fet el llenguatge científic i periodístic al gruix de la llengua de cada dia. L'acrònim és la variant prosaica del bell acròstic. A l'*Amorosa Visione* de Boccaccio, per posar només un exemple llibresc, ja s'hi esmuny la delicada virior de l'acròstic. Les lletres inicials de tots els tercets constitueixen tres poemes i si prenem acuradament les inicials dels versos primer, tercer, cinquè, setè i novè del primer poema, descobrim la sublim complexitat de les relacions entre l'amor i l'art, perquè sorgeix el nom de la seva estimada: Maria.

El debat sobre la necessitat que els acrònims que designen institucions i projectes de caire seriós tinguin o no tinguin un caire seriós ha estat una constant en aquests últims anys. Hem passat en poc temps de l'exotisme lèxic del *Radio Detection and Ranging* —que ja ha esdevingut un lexema universal: RADAR—, a l'autèntica disbauxa acronímica que recull l'*Acronyms and Initialisms Dictionary* de la Gale Research Company (E. T. Crowley ed. Detroit. 4a edició en 1973 i des de llavors augmentada per un suplement cada any). A diferència d'altres àmbits, en els quals preval qui la diu més grossa, en el món científic la contenció ha estat norma fins fa ben poc. De les 150.000 maneres de combinar les 26 lletres de l'alfabet en grups reduïts que el diccionari de la Gale Research Company presenta, n'hi ha moltes que recullen significats ignots en altres llengües. Al principi, cap organització seriosa no volia que la seva sigla provoqués cap homonímia divertida, com va succeir amb el *Pacific International Express* (PIE, 'pastís' en anglès). Quan aquesta companyia va començar a cotitzar a la Borsa de Nova York els taurons de Wall Street van deixar anar la seva reconeguda incontinència verbal fins

al punt de rebatejar el pastís (PIE) de PIZZA.

De totes maneres, ben aviat es van descobrir els avantatges que ofereix un acrònim fàcil de pronunciar i de recordar davant les monstruoses sigles burocràtiques. El debat sobre la ridiculesa de les sigles polisèmiques va quedar enrere. Sortosament, també en el món de la ciència van vèncer els qui tenien ganes de divertir-se. Així, la fórmula màgica ABRACADABRA ha quedat fixada per excloure *ABreviations and Related ACronyms Associated with Defense Astro-nautic, Business and RADio-electronics* ('Abre-

Neglected), mentre que el culturalista *Groupe de Recherches et d'Etudes de la Civilization Européene* troba en la seva sigla el referent clàssic ineludible de la seva activitat: GRECE.

Un programa japonès de caire ecologista rep l'avorrit nom de *Technology Renaissance for Environment and Energy* ('Renaixement tecnològic sobre l'entorn i l'energia'). El descriptivisme de la seva denominació s'enfila a un segon nivell quan desxifrem l'acrònim que genera: TREE ('arbre' en anglès). L'any 1982 a França es va fundar un dels centres més importants en el tractament informàtic de textos, l'anomenada genètica textual. Es tracta de l'Institut de Textos i Manuscrits Moderns, que els seus propulsors no dubtaren a batejar d'ITEM. En aeronàutica, la col·locació en òrbita d'una nau per a la trobada espacial ha adoptat un acrònim monàrquic que encara fa tremolar les guillotines. La sigla és ROI, i no respon ni a cap regne d'aquest món ni tampoc a cap roïnesa, sinó a la frase anglesa *Rendez-vous Orbit Insertion*.

En el nostre entorn, una organització mèdica d'abast europeu ha vist en aquests darrers temps com la premsa la traslladava amb grans escarafalls als Estats Units. Es tracta de l'Organització Europea de Recerca sobre la Càries, coneguda per ORCA. També en el ram de la medicina, aquesta vegada social, una associació valenciana ha ultrapassat amb enginy els acostumats bastons a les rodes de la normalització lingüística. L'associació s'anomena oficialment "Asociación Valenciana de Información y Ayuda al Toxicómano", però el seu acrònim no ofereix cap dubte sobre la rapidesa amb què deuen actuar: AVIAT. Finalment, els lul·lians es debaten també entre tres sigles properes. D'una banda hi ha ORL (*Obres de Ramon Llull*, iniciades l'any 1906 a Mallorca per Mateu Obrador i que consten de vint-i-un volums d'obres lul·lianes publicats entre 1906 i 1951). La segona empresa editorial neix a Freiburg l'any 1959 de la mà del lul·lista alemany Friederich Stegmüller. Es tracta d'una col·lecció que fa via sota l'avui polèmica denominació ROL (per *Raimundi Lulli Opera Latina*). La ROL ja ha arribat a la vintena de volums i en té previstos trenta més. Finalment, l'any 1991 s'encetà la tercera empresa editorial lul·liana. Recull l'herència de les ORL i vol treballar en la línia crítica i rigorosa traçada per les ROL. És la NEORL (Nova Edició de les Obres de Ramon Llull), de la mà del Patronat Ramon Llull, constituït per les conselleries de Cultura del Govern balear, de la Generalitat valenciana i de la Generalitat de Catalunya.

Les sigles de les noves autopistes. Cada nit, un nombre creixent d'esperits sensibles, que haurien d'estar amorrats al televisor, engeguen l'ordinador personal i es connecten amb xarxes com CompuServer, Prodigy, America



Il·lustració del 'Llibre del Gentil e los tres savis', de Ramon Llull. Els lul·lians es debaten entre tres sigles properes, que designen tres edicions distintes de les obres completes de l'humanista mallorquí.

viacions i acrònims relatius a defensa, astronàutica, economia i electrònica').

L'allau d'acrònims enginyosos no es va fer esperar. Un oleoducte per sota l'oceà va ser batejat a la Disney: es tracta del *Pipe-Line Under the Ocean*, PLUTO. Una organització d'assistència tècnica per al desenvolupament de la indústria a les zones rurals de Sud-amèrica va rebre la sorollosa denominació de RITA (*Rural Industrial Technical Assistance*). L'anuari d'una important associació tecnològica té ARISTOTLE per capçalera (*Annual Review and Information Symposium on the Technology Of Training, Learning and Education*). Un institut especial per a l'educació i recerca científico-tecnològica adopta un nom fraternal: SISTER (*Special Institute for Scientific and Technological Education and Research*). Alguns dels acrònims que conté el vastíssim diccionari Gale són molt xocants. CREATION diuen que és una mena de sistema educatiu basat en investigacions que habitualment no són tingudes en compte (*Cultural and Recreational Education Achieved Through Investigations Ordinarily*

Online, Internet o, si són lectors d'EL TEMPS, amb Servicom. Aquests desertors de l'univers televisiu es troben en una mena de safareigs electrònics batejats dignament de fòrums i hi mantenen converses escrites. La revista *Time* ha publicat ja una sèrie d'articles en els quals es qüestiona l'índex d'alfabetització dels usuaris habituals d'aquest mitjà d'expressió. Els exemples esfereixen qualsevol corrector de llengua, però la comunicació s'estableix —sovint sense que en quedi cap prova documental— i l'estil del llenguatge escrit que la fa possible s'apropa més a l'oralitat del que mai hagi somiat cap guionista de còmic *underground*.

Una de les característiques d'aquesta escriptura efímera és la consolidació d'un seguit d'acrònims cada cop major. D'una banda es genera un idiolecte només apte per a iniciats i, d'una altra, es redueix el nombre de caràcters que cal picar al teclat, amb el subsegüent estalvi telefònic. Així, per exemple, MOTOS (Member of the Opposite Sex) i MOTSS (Member of the Same Sex), són marques d'identificació molt habituals. Unes altres fórmules que han estat abreujades són LOL (Laughing Out Loud, 'Rient obertament'), FAQ (Frequently Asked Question, 'Pregunta típica') o IMO (In My Opinion, 'En la meua opinió'), aquest últim sovint en la variant cortesa IMHO (In My Humble Opinion, 'En la meua modesta opinió').

És clar que aquests acrònims tenen uns simpàtics predecessors iconogràfics que els primers usuaris de les xarxes electròniques, tal vegada envejosos de l'antiga civilització egípcia, van introduir en els primers temps. Tot va començar quan algú va començar a fer circular els tres caràcters tipogràfics :-) per indicar que l'afirmació que seguia era una broma. Si gireu noranta graus aquesta pàgina d'EL TEMPS els tres freds caràcters esdevenen un somriure del tipus *smiler*. Un somriure ajaçat que injecta una nova dimensió al missatge que acompanya els tres innocus caràcters. Un alfabet secret, només apte per a iniciats... És clar que és molt senzill, iniciar-se. Des d'aquesta primera temptativa, han sortit missatges de sota les pedres. Els usuaris habituals del correu electrònic en reconeixen molts i contínuament en comencen a fer circular de nous. El component lúdic d'aquest incipient alfabet electrònic és el factor dominant, com es podrà veure en els exemples que recollim.

D'entrada, hi ha tota una tipologia gestual que compon el marc d'oposicions del *smiler* inicial. Així, :-| representa un ésser neutre, :-| és irònic, ;-) fa l'ullet, :-/ val per mig empipat, <=-0 representa astorament i la parella d'antònims :~) :-| és entesa per "això fa bona/ mala olor". Aquest alfabet ajaçat obliga els usuaris a llegir en vertical. Davant la pantalla només cal torçar el coll i aplicar una lògica iconogràfica a la lectura. A aquestes alçades la subversió del text



apaïsat es demostra molt més fructífera del que pot semblar. Els nous creadors de llenguatge han ultrapassat la mera reproducció de gestos i s'han endinsat en tres temes de conversa clàssics de les trobades entre estranys: salutacions, dades d'identitat i ocupacions.

Reproduïm algunes de les noves fórmules de salutació: :-9 per petons, :-x per allò tan castís de l'abraçada, o :->o per indicar victòria. Pel que fa a la identitat de l'interlocutor, n'hi ha que fins i tot avisen dels seus vicis. :-Q vol dir que fumeu, mentre que :-! matisa que fumeu, però amb filtre. Unes altres composicions més abarrocades podrien ser autoretrats. Així, d8-) valdria per algú que duu gorra i ulleres, *B-) representaria algú que va escabellat amb ulleres modernes del tipus Almodóvar, =:-C aniria per un punki rabiüt, *%) per un nen i (:-)K- seria un calb amb corbata. Acabem amb una borsa de treball del correu electrònic: :-)_Y treball, °:-> metge, :-)_i dissenyo, :-)_X estic a l'atur, lD:-) guàrdia urbà.

Màrius Serra



La revista 'Time' ha publicat una sèrie d'articles en els quals es qüestiona l'índex d'alfabetització dels usuaris dels correus electrònics. L'estil del llenguatge escrit que fa possible aquesta comunicació s'apropa molt a l'oralitat.

RADAR (a l'esquerra en tenim un) va esdevenir el primer lexema universal. La proliferació d'acrònims ha culminat ja en un recull, l'*Acronyms and Initialisms Dictionary*.